

Türk Eğitim Sisteminin Geleceği

Doç. Dr. Ayşe Çakır İlhan

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan 1982 yılına kadar "öğretmen yetiştirme" görevi Milli Eğitim Bakanlığına bağlı,

- * Öğretmen Okulları
- * Köy Enstitüleri
- * Eğitim Enstitüleri
- * Yüksek Öğretmen Okulları tarafından yürütülmüştür.

1982 yılında yürürlüğe giren 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Yasası ile "Öğretmen Yetiştirme" görevi Üniversitelere devredilmiştir. Üniversiteler bünyesinde bu işleri:

- * Eğitim Fakülteleri ve
- * Eğitim Yüksek Okulları yerine getirmeye başlamıştır.

"Öğretmen Yetiştirme" konusunda üniversitelerin yeterince hazır olmaması, Milli Eğitim Bakanlığının konuya ilgisiz kalması, işbirliği yapması gereken kurumlar arasındaki iletişim eksiklikleri çözüm olarak sunulan yeni düzenlemenin sorun haline gelmesine neden olmuştur.

1996 yılı başlarında Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı ülkenin gereksinim duyduğu öğretmeni yetiştirmek üzere Eğitim Fakülteleri Öğretmen yetiştirme programlarını yeniden düzenlemeye başlamış ve buna göre Eğitim Fakültelerinin lisans ve lisans üstü düzeyde yürütülen programlarında birtakım değişiklikler yapılmıştır.

Yeni düzenlemeye göre oluşturulan lisans ve lisans üstü düzeydeki programlar 1998-1999 yılından itibaren uygulamaya konmuştur.

Şu anda yaklaşık 60 Devlet Üniversitesinin Eğitim Fakültesi; 1 Devlet Üniversitesinde (Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi), 5 Vakıf Üniversitesi Eğitim Fakültesi olmak üzere toplam 66 üniversitede öğretmen yetiştirme programları devam etmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK'ün işbirliğinde ; Milli Eğitim Akademisi kurulmuş akreditasyon çalışmaları başlamış Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Eğitim Komitesi kurulmuş, Temel Eğitime Destek Projesi 2002 Eylül ayında başlamıştır

Temel Eğitime Destek Projesi;

Öğretmen Eğitimi

Eğitimin Kalitesi

Yönetim ve Organizasyon

Yaygın Eğitim

İletişim, olmak üzere beş bileşenden oluşmaktadır.

Bu konuda;

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 10-11 Şubat 2004 tarihinde 49 Eğitim Fakültesi Dekanı ve 167 öğretim elemanının katılımı ile "Eğitim Bilimleri Bakış Açısı ile Eğitimin Güncel Sorunları ve Önerileri" konulu birinci çalıştayı düzenlemiştir.

Birinci Çalıştayda;

- * Eğitim Bilimleri ve Öğretmen Yetiştirme

- * Yüksek Öğretimin Geleceği ve Yasal Düzenleme Hazırlıkları
- * Kamu Yönetimi Temel Kanunu Çerçevesinde Eğitim Yönetimi
- * Okul Türleri ve Kademeleri
- * Eğitimde Yönlendirme ve Üniversiteye Giriş Sistemi
- * Eğitimde Bilimsel Bilgi Üretimi ve Tüketimi

1-3 Mart 2005 tarihlerinde yine Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi tarafından düzenlenen "Öğretmen Yetiştirmede Kalite Sorunları" adlı ikinci çalışmaya 58 Eğitim Fakültesi Dekanı ve 219 öğretim elemanı katılmıştır.

İkinci Çalıştayda;

- * Öğretmen Adayı
- * Öğretmen Yetiştirme Programları
- * Öğretim Elemanı Yetiştirme ve
- * Eğitim Ortamları konularında komisyonlar çalışmıştır.

"Öğretmen Yetiştirmede Kalite Sorunları" sonuç bildirgesine özetle şöyle yansımıştır:

- Öğretmenlik mesleğinin niteliğini artırmak üzere yapılacak çalışmalar; siyasi politikalarından ve çeşitli ideolojilerden bağımsız; bilimsel ilkeler, evrensel değerler, çağdaş ve laik bir eğitim politikası çerçevesinde düzenlenmelidir.
- Eğitim fakültelerinin öğrenci kontenjanları, ülkenin kısa ve uzun vadeli gereksinimleri göz önüne alınarak saptanmalıdır. Öğretmen adayları Eğitim Fakültelerinde yetiştirilmeli, evrensel düzeyde lisans ve lisansüstü eğitim ölçütlerine uymayan uygulamalara son verilmelidir.
- Öğretmen performans değerlendirmeleri nesnel ölçütlere dayalı olmalı, öğretmenlerin kariyer basamaklarında yükseltilmelerinde üniversiteden alacakları yüksek lisans ve doktora dereceleri, gibi bilimsel ve evrensel ölçütler esas alınmalıdır.
- Farklı uzmanlık alanlarındaki bilgileri gerektiren dersler ayrıştırılarak ayrı ders olarak programda yer almalıdır (Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersi, "Eğitim Programları", "Öğretim İlke ve Yöntemleri" ve "Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme" olarak üçe ayrılmalıdır).
- Eğitim programlarında, duyuşsal hedefler ve yaratıcı düşüncenin geliştirilmesine yeterli zaman verilmeli ve bu etkinlikler uygun biçimde planlanıp kredilendirilmelidir.
- Öğretmen yetiştiren fakültelerde, program geliştirme, eğitim teknolojileri, araştırma, rehberlik, ölçme ve değerlendirme birimleri oluşturulmalıdır.
- Kaliteli öğretim elemanı yetiştirme sorunu Eğitim Bilimleri ışığında; laik eğitim kapsamında öğretim işlevi başta olmak üzere bilimsel araştırma işlevi ile topluma hizmet ve danışmanlık işlevi bağlamında ele alınmalıdır.
- Bilimsel ve evrensel liyakatın yanı sıra, uzmanlık alanı bilgisi, öğreticilik yeterliliği, yabancı dil bilgi ve becerisi, bilgi teknolojisini kullanmada yeterlilik, araştırma teknikleri ve yöntemleri yeterliliği, yurt dışı deneyim, ölçme ve değerlendirme yöntemlerinde yeterlilik, Türkçeyi öğretimde ve bilimsel araştırmada kullanma yeteneği öğretim elemanında bulunması gereken niteliklerdir. Bu niteliklerin yanı sıra özellikle eğitim fakültelerinde mesleğe bağlılık duyguları geliştirilmelidir.

- Eğitim fakülteleri özerk üniversitenin birimleri olarak araştırmalarını, devlet kurumları, istihdam sektörünün istemleri, toplumsal ve ekonomik baskı gruplarından bağımsız olarak sürdürebilmelidir
- Nitelikli ve gerekli öğretim elemanı sağlanmadan eğitim fakülteleri açılmamalı ve öğretime başlatılmamalıdır.
- Öğretmen adaylarının seçiminde, akademik başarının yanı sıra öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği kişisel niteliklerin ölçülmesine yönelik mekanizmalar oluşturulmalıdır.
- Aday öğretmen yetiştirme sürecinin niteliğinin yükseltilmesi ve MEB ile YÖK arasında yapılan protokollerin uygulamada işlevsel hale gelebilmesi için eğitim fakülteleri, MEB ve YÖK arasındaki sorumluluk ve yetki paylaşımı ayrıntılı ve somut olarak belirlenmelidir.
- Öğretmenliğin, ülkemizde profesyonel bir meslek olarak kabul edilmesinde önemli katkılar getirecek mesleki örgütlenmeye gidilerek öğretmenler meslek odası kurulmalıdır.
- Öğretmen yetiştirme programları; ulusal eğitim politikaları ve uluslar arası ölçütler dikkate alınarak, eğitim bilimleri alanında üretilen bilgilerin ışığında geliştirilmelidir.
- Öğretmenlik uygulamaları, köy-kent çalışma koşullarını kapsayan bir anlayışla ele alınmalı, uygulama okulları eğitim fakülteleri ve MEB işbirliği çerçevesinde uygulamaya uygun hale getirilmelidir.
- Öğretmen yetiştiren fakültelerde program değerlendirmenin sürekliliğini sağlayacak araştırma-geliştirme merkezleri; uluslar arası ölçütleri dayanak alarak; ulusal ölçütleri belirlemeli ve bu ölçütlerin ışığında öğrenci bilgi, beceri ve tutumları değerlendirilmeli, değerlendirme sonuçları ilgililerle paylaşılmalıdır.
- Lisans ve lisansüstü programların ders içi etkinliklerine üniversite dışı uygulamaların da (müfettiş, öğretmen, yönetici, veli vb.), katılımları sağlanmalıdır.
- Eğitim fakültelerinde öğretim elemanlarına akademik ve bilimsel kapsamda öğretmenlik formasyonu kazandırılması uygulamaları Eğitim Bilimleri ışığında kurumsallaştırılmalıdır. Üniversitelerin diğer fakültelerinde öğretim elemanlarının öğreticilik işlevleri için öğretmenlik formasyonu kazanmalarına yönelik başlatılan girişimler yaygınlaştırılmalıdır. Tıp Eğitimi Anabilim Dalı örneğinde olduğu gibi bir örgütlenme bilim alanları için kurumsallaştırılmalıdır.
- Eğitim fakültelerinde öğretim elemanlarının yükseltmelerinde yabancı dilde yayın ön koşul olmaktan çıkarılmalı, bir değerlendirme ölçütü haline getirilmelidir.
- Öğretim elemanı yetiştirmede kamu ve AB kaynaklarının projeler anlamında harekete geçirilmesi sağlanmalıdır. Eğitim bilimlerinin tüm alt disiplinlerinde doçentlik alanları oluşturulmalıdır.
- Gelişmiş üniversitelerde 2547 sayılı yasanın 35. maddesi kapsamında yüksek lisans ve doktorasını tamamlayacak olan araştırma görevlilerinin üniversiteleri ile lisansüstü eğitimini yapacağı üniversitede, kurulacak ortak jürilerce giriş sınavları yapılmalıdır.

- 1997 tarihli eğitim fakültelerini yapılandırma uygulamaları değerlendirilerek, eğitim bilimleri disiplinlerinin ayrı dersler haline getirilen programlar ile akademik yapısal örgütlenme sağlanmalıdır.
- Eğitim fakülteleri katılımcı, demokratik, tartışmacı, eleştirel düşünen, eğitim bilimlerinin ürettiği bilgiyi sınıfında, fakültesinde uygulamaya geçiren, iletişim ve eğitim teknolojilerinin kullanıldığı ortamlar olmalıdır.
- Fakülteler arasında bilgi iletişim ağları ve işbirliği oluşturulmalıdır. Öğrencilerin sosyal, sanatsal ve sportif gelişimlerini sağlayacak merkezler oluşturulmalıdır. Eğitim fakültesi binaları, sınıfları, sınıf mevcutları, konferans salonu, kütüphane ve diğer mekanlar aktif öğrenme ve öğrenci merkezli öğrenme anlayışına göre tasarlanmalıdır.
- Tüm üniversitelerin yararlanabileceği ortak kullanıma açık e-kütüphaneler oluşturulmalıdır. Eğitim fakülteleri konferans, panel, sempozyum, toplumsal duyarlık projeleri vb. ile bulunduğu kente, topluma ve özellikle öğretim kurumlarına katkı sağlamalıdır.
- Mevcut eğitimin kalitesinin artırılması bağlamında, mezunlar izlenmeli ve onlardan dönüt alınmalıdır. Araştırma ve öğrenmeyi öğrenme kültürünün geliştirilmesi bağlamında öğrencilere İnternet olanakları sağlanmalıdır.
- Fakültelerde engellilerin yaşama ve öğrenme ihtiyaçlarına yönelik düzenlemeler yapılmalıdır.
- Öğretmen eğitimi araştırma ve geliştirme etkinlikleri desteklenmeli ve araştırmalar eğitim fakülteleri arasında kurulan iletişim ağı çerçevesinde eşgüdüm içinde yürütülmelidir.

Bildiride yer alan her önerinin gerisinde bir sorunun olduğu ve bu sorunun henüz çözümlenmemiş olduğu düşünülürse Türk eğitim sistemi geleceği oluşturma konusunda bugün sancılı bir dönem yaşamakta, çıkış yolları aramaktadır. İlgili kurumlar arasında bir türlü sağlanmayan iletişim geleceğe zarar vermekte, bu durumdan hem yeni yapılanmada çalışanlar hem de kendisinin devre dışı bırakıldığını düşünenler etkilenmektedir.